

ישיבת מיר
YESHIVAS MIR
YERUSHALAYIM

פרשת משפטים
שבט תשפ"ו

הנה הפשטות צורת השיבה,
וקלטתם רוח ורצון השיבה,
ובזה עשיתם לכם חבורה לילך
בעקבות רוח השיבה,
ובכל מקום שאתם נמצאים
לקחתם זאת כאילו להיות עם
השיבה בין כתלי הישיבה"

(מרוך המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ
צוק"ל סמיר)

בית מדרש

גליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר | גליון 615

זמני כניסת ויציאת השבת

18:02	16:48	ירושלים
18:04	17:05	בני ברק
18:35	17:26	ציריך
18:28	16:58	וינה
18:47	17:36	אנטוורפן
18:58	17:39	פריז
18:01	16:57	לונדון

דבר השיבה

'תורה-דיקע ממון' - ממון של תורה

שח מרן רה"י הגאון רבי נתן פינקל זצ"ל:

הייתי אצל יהודי באמריקה, והוא סיפר לי שבהיותו בעיר אילת ביקר במקום שרואים כל מיני דגים שונים. תוך כדי שהוא מתבונן על הדגים ורואה איך שהם קופצים ממקום למקום על מנת לחטוף אוכל, הרהר בליבו: "וכי מה ביני לבין הדגים, הם רצים מכאן לשם ומשם לכאן ללא הרף, כדי לתפוס אוכל ולהרויח את לחמם, אף אני כמותם, רץ ממקום למקום כדי להרויח את לחמי". אמר לו בנו - ותראו מהי 'הרגשה' של יהודי - "בעוד שהדגים רצים שוב ושוב כדי לתפוס לעצמם אוכל, אנו רצים להרויח כסף שעל ידו אנו זוכים להחזיק תורה, וממילא אין זה ממון רגיל אלא הוא 'תורה-דיקע ממון' - ממון של תורה".

אם נתבונן נראה, שהעולם כולו מסוכסך ומפולג, מדינה ומדינה, עיר ועיר, ואיש ברעהו. אמנם אנחנו שקיבלנו את התורה הקדושה עלינו להתחזק ביתר שאת במידות טובות, על פי המידות שהתורה השרישה בקרבנו, ולהגביר את האחדות בינינו, ובזה נזכה לגאולה השלימה במהרה בימינו, אמן.

(שיחות רבי נתן)

מתורת רבותינו

לחוש ולצייד את סבל הזולת

כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשביעית יצא לחפשי חנים (כא, ב).

מבית עבדים - בשעה שבה הרגישו בעצמם את שמחת החירות הגדולה. היא היא השעה הכשרה והראויה לתפוס את הצו העליון: "מקץ שבע שנים תשלחו איש את אחיו".

זה מה שאומרת התורה לקמן (כג, ט): "ואתם ידעתם את נפש הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים", שכן על ידי ציור וחוש יבינו היטב את משמעות המצווה של שילוח עבדים, בשעת יציאתם בעצמם מעבדות לחירות.

יש לבאה, מה טעם נצטוו במצוות שילוח עבדים דווקא בעת יציאתם ממצרים? והרי אחר מתן תורה עדיין לא נהגה מצוות עבד עברי עד שבאו לארץ ועד שנהג היובל, ולא מצינו שנצטוו לפני הדיבור רק על מצוות אשר נהגו בהן מיד, כגון שבת וכדומה.

ביאר מרן רה"י שה"ת הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל: בטבע האדם קשה לו מאוד לשלח את עבדיו לחופשי, שכן הוא מרגיש שזה קניינו ועמלו. ואף כי נפשו של העבד כמהה לחירות ועול השיעבוד כבד עליו ביותר, אין האדון מרגיש בזה.

לכן נצטוו ישראל במצווה זו בשעה שיצאו בעצמם

לתת עליון - בפרשתנו

משפטי ה' - צדקו יחדיו

כי יגנב איש שור או שה וטבח או מכרו חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן תחת השה (כא, לז).

האמת עד תומה, ללא כל ויתור. כמבואר בגמ' (ב"ק ג.) כל האומר הקב"ה ותרן הוא יוותרו חייו.

אעפ"כ - "צדקו יחדיו", דהיינו משפט וצדקה יחדיו הם. וזהו יסוד משפטי ה' שחזורים כ"כ בצדקה עד שגם חשבון קל כוה של נשיאת השה על הכתף נלקח בחשבון. לא כמשפטי העולם שכאשר שופטים גנב על גניבתו אין מסתכלים על שום חשבונות צדדיים.

ולכאורה היה מקום לומר שהדבר נובע אצלם מצד עומק המשפט וגודל שנאת העוול, אך לכשנתבונן נבחין שחוסר הצדקה במקום המשפט מקורו בצמצום השכל האנושי ובמוגבלותו.

על כן שונים הם כל כך משפטי ה' שבהם המשפט והצדקה יחדיו יהלכון עד שלולי גודלו של חטא היו מנקים את החוטא מעוון מכח כל הנסיבות שבהם מתחשבים מכח הצדקה שבמשפט. דברים אלה מלמדים אותנו על גודל החטא, שכן אם אחרי הנהגת הצדקה והחוסר הנפלאה עדיין נשאר מקום להעניש את החוטא, משמע שאכן גדול הוא החטא

ילקוט לקח טוב

אמר ר' יוחנן בן זכאי, חס המקום על כבודן של בריות, שור שהולך ברגליו, ולא נתבזה בו הגנב לנושאו על כתפו, משלם חמשה, שה שנושאו על כתפו, משלם ארבעה, הואיל ונתבזה בו. אמר רבי מאיר, בא וראה כמה גדולה כחה של מלאכה, שור שבטלו ממלאכתו, חמשה, שה שלא בטלו ממלאכתו, ארבעה (רש"י)

בספרו דעת תורה מביע מרן המשגיח רבינו ירוחם זצ"ל את התפעלותו העצומה, שהתורה בהענישה את הגנב אינה מתעלמת מכבודו - נקודת הכבוד הקלושה שאף שנעלמה מעיניו של הגנב, לא נעלמה עדיין מעיניה החדות של התורה. האם אנחנו היינו לוקחים בחשבון את עובדת התעייפותו של הגנב מגודל המשא אשר על כתפיו? בודאי שלא.

אם כן מתעוררת שאלה נוספת: האם דין התורה במשפטו של הגנב ראוי להקרא "משפט" והרי כולו שפע חסד ורחמים?

מן הפסוק "משפטי ה' אמת צדקו יחדיו" (תהלים יט) מתגלה טפח מהשגחת ה': במשפטי ה' מתמצית

מדוע לא היה נועל מרן המשגיח את הדרו

כל אלמנה ויתום לא תענון (כב, כא).

אמר לו רבי שמעון לרבי ישמעאל, רבי, לבי יוצא שאיני על מה אני נהרג, אמר לו רבי ישמעאל לרבי שמעון מימך בא אדם אצלך לדין או לשאלה ועכבתו, עד שתהא שותה כוסך ונועל מנעלך או

הוא הדין לכל אדם, אלא שדבר הכתוב בהווה לפי שהם תשושי כח ודבר מצוי לענותם (רש"י ממכילתא).

"כבר היו רבי ישמעאל ורבי שמעון יוצאין להיהרג.

מתורת רבותינו

הדלת בחדרו, כדי שכל אחד יוכל לבא אליו כרצונו, ואמר שלמרות שזה גורם לו ביטול זמן ואפילו הפרעה בסדר עבודתו, בכל זאת אינו יכול לראות את האכזריות היתירה שנגרמת לבחורים שנאלצים להמתין עבורו כמה שעות בחנם, עד כדי כך שהוא ראה בזה השחתה.

מוסר ודעת (ח"א ל"ח)

עליו "והרגתי אתכם בחרב", גם עיני מועט ממשי שאדם מענה את חבריו גם הוא בכלל "עיניו", כך שעל גרימת המתנה כל שהיא כבר עומדים באזהרה ועונש של "והרגתי אתכם בחרב" ח"ו, ורואים אנו שדבר זה הניח את דעתו של רשב"ג שהיה בדרגה שלא ידע על מה הוא יוצא ליהרג, וכששמע תביעה זו, הסכים שאכן יתכן עליה הוא יוצא להיהרג.

רבי דוד זצ"ל הוסיף וסיפר על רבו מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם לינוביץ זצ"ל שלא היה נועל את

עוטף טליתך, אמרה תורה "אם ענה תענה" - אחד ענוי מרובה ואחד ענוי מועט, אמר לו נחמתני רבי" (מכילתא שמות קפ).

הרי לנו ציור חי איך נראה היה "לימוד המוסר" אצל חכמינו ז"ל הקדושים, היה אומר הגאון רבי דוד פוברסקי זצ"ל ראש ישיבת פוניבז: רבי ישמעאל כהן גדול מייסד את רבי שמעון בן גמליאל לחיות בחוש ולהכיר שכמו ש"ענוי מרובה" שאדם מענה אלמנה ויתום, מובן שהוא דבר נורא מאד, עד שהתורה אומרת

מרן הגר"ח: 'בעינינו ראינו מי שנשאר עם הציבור נשאר בחיים'

ויקם משה ויהושע משרתו ויעל משה אל הר האלקים (כד, יג). וברשי" לא ידעתי מה טיבו של יהושע כאן. ואומר אני, שהיה התלמיד מלווה לרב עד מקום הגבלת תחומי ההר, שאינו רשאי לילך משם והלאה.

ממיה אלה שהיו עם הישיבה, לא אירע להם דבה וכולם יצאו מן הגלות האיומה בלי פגע. אך אלה שסרו מעט, אפילו אם סרו רק כדי להיפרד מקרובים ובני משפחה באיזו עיירה סמוכה בדרך, ובדעתם היה לשוב ולהצטרף מיד לישיבה, אלה לא שבו עוד...

והוסיף הגר"ח: מובן, שאין "קובץ של יחידים" נקרא "כלל". כדי להיחשב "כלל" צריך "איש אחד בלב אחד". אולם כשיש "כלל" זוכה גם היחיד, ואם חלילה, הוא מתרחק, אזי מתחייב הוא בנפשו.

מח ולב

ממקום מושבו של יהושע אפשר היה לשמוע את העם. הווי אומר, יהושע התרחק מכלל ישראל מהלך עשר דקות, אולי רבע שעה...

המן שירד ל"כלל ישראל" ירד בגלל זכויות "הכלל". הפרט, כל יחיד ויחיד מישראל, זכה למן מכוחו של הכלל כולו. בתחתית ההר לא היה מן. וכאשר מתרחקים מן הכלל - אפילו מרחק קצר כדי מהלך רבע שעה - צריך זכויות "כנגד כל ישראל" כדי שהמן ירד שם, אף שזה אמצעי קיום חיוני ולחם חוק. כנגד כל ישראל - בזכויות.

בעינינו ראינו - הוסיף מרן רה"י - בדרך כל הנדודים

אמרו חז"ל (יומא עה): לחם אבירים אכל איש (תהלים עח, כה) זה יהושע שירד לו מן כנגד כל ישראל. תמה מרן ראש הישיבה שה"ת הגר"ח שמואלביץ זצ"ל: לשם מה ליהושע כמות רבה כל כך של מן, כנגד כל ישראל. אלא בודאי אין הכוונה "כנגד כל ישראל" - בכמות. ואם כן - במה.

יהושע ליווה את משה רבינו עד לתחתית ההר, כי דביקותו ברבו היתה עזה כל כך ולכן ביקש להדבק ברבו עוד כמה רגעים, הן בעלייתו והן בחזרתו. ואכן היה זה לפרק זמן קצר של כמה רגעים, כי המרחק מתחתית ההר ועד למחנה ישראל לא היה רב, שכן

מבאר רבותינו

התחשבות התורה גם ברגשי אדם שפל המישה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן תחת השה (כא, לו).

השי"ת תואמים משפט וצדקה ויחידו יהלכון, אם כן מיד בראשית המשפט הוא ארוג כולו חסד רחמים וצדקה, ולולא גדלו של חטא היו כמעט מנקין אותו לגמרי בהתחשב גם עם כל יתר הרפתקאות שעברו על הגנב, עם גודל פחדיו, טרחותיו ויגיעותיו וכדומה עד בצע מזימתו, כי אמנם גם אלה היו צריכים להכניס בחשבון ובודאי עלינו להתבונן מזה גודל החטא, שאחרי כל הצדקות והחסדים שאנו נותנים לו ועדיין נשאר עליו עדיין עונש.

מבהיל הדבר למתבונן.

בשולי הדברים מוסיף רבי ירוחם להעמיק בדברי חז"ל אלו, שיש ללמוד מהם את ההבדל הגדול שקיים באיזה אופן נעשתה העבירה, שהיות שהגנב לא עשה העבירה מתוך הרחבת הדעת, אין זה כאילו היה עובר עבירה בלי צער וזו עצה טובה לאדם שנאנס לעשות עבירה רח"ל או דבר שאינו ראוי והוא אנוס לעשותו, שיזהר לכל הפחות שלא יעשה את המעשה מתוך הרחבה, אלא ידאג לעשותו עם כמה שפחות הנאה ושמחה, ולא יהנה חלילה לא בעבירה ולא בפירותיה כי זה עוד מגדיל את העבירה פי כמה.

(הגיוני יהודי עמ' ס' - דעת תורה שמות עמ' רכח)

אינם שותפים לדעותיו הנפסדות. וגם אם בעצמו אינו מודע להרגשת הבושה, השי"ת יתברך חוקר לב ובוחן כליות יודע את אשר בעמקי לבבו, וחס על כבוד כל אשר בשם אדם יכונה וכיון שאליבא דאמת אין הנאתו שלימה, לכן מחשב לו הקב"ה דבר זה בחשבון.

הרי לנו ציור מרהיב בחסדי ורחמי הבורא, שהם למעלה מהשגתינו, 'משפטי ה' אמת' (תהלים יט) שהמשפט אמת בתכלית בלי כל ויתור קל, שכן "כל האומר הקב"ה ותן הוא יותרו חיי"ו" (ב"ק דף ג), ואף על פי כן 'צדקו יחידיו, משפט וצדקה יחידיו הם יסוד משפטי ה' שחזורים המה כ"כ בצדקה, עד שגם חשבון קל כזה של שה שנושאו על כתפו לא נאבד מלבא בדיון על גנב שפל.

שכל אנשי העולם הגס וההמוני לא יכול לקלוט הנהגה כזו. מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם לינוביץ זצ"ל סיפר שראה פעם בעיניו דין שעשו בגנב אחד, וכמעט הרגו אותו ע"י מכות. לכאורה נדמה היה שזה מגיע אצלם מצד עומק שנאת העוול, אבל כשמתבוננים רואים ש'אלה משפטיהם' כי פעלם לא תמים אלא מצומצמים הם ומוגבלים בתכלית, לכן במקום משפט אין להם מקום לצדקה, אבל במשפטי

אמר רבן יוחנן בן זכאי חס המקום על כבודן של בריות, שור שהולך ברגליו ולא נתבזה בו הגנב לנושאו על כתפו משלם חמישה, שה שנושאו על כתפו משלם ארבעה, הואיל ונתבזה בו (רש"י).

בעלי המוסר ובראשם הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל אומרים שכאן נתנה לנו התורה את המבט האמיתי על גודל הזהירות שיש לנהוג בין אדם לחברו, שהרי בשכל אנושי היינו חושבים את ההיפך הגמור, הרי אותו גנב שנושא עכשיו את השה על כתפו הוא אדם גס ובזוי שבעצמו אינו מתבייש במעשיו, שהרי הוא הולך ברחוב העיר כששה גנוב מורכב על כתפיו. אם כן אדם שהגיע לשפלות כזו, ראוי היה שנעניש אותו ונבזהו יותר, מאשר גונב אשר אינו מתבזה כל כך. לא כך דעת התורה, אלא אדרבה המקום חס על כבוד בריותיו וניכה מגונב השה חמישית, מעונשו מחמת הבושה שהיתה לו בנושאו את השה על כתפו בפרהסיא.

למדנו, שכל אדם, גם שפל, מורכב מגוף ומנשמה שהיא חלק אלוך ממעל, וגם בתוך תוכו של אותו אדם נאבקים כוחות החומר עם כוחות הרוח ורגשי קלון, ואי נוחות מעלים בו סומק סמוי לנוכח הקלון של נשיאת השה על הכתף לעיני בני אדם אשר

כָּלֶם נִקְבְּצוּ בְּאוֹ לֶךְ

רבבת עמלי התורה יתאחדו במעמד "מלכי רבנן"

תכונה רבה לקראת המעמד הכביר של הוקרת ורוממות התורה: אלפי עמלי התורה השוקדים על תלמודם במבצרי התורה של ישיבת הק' יתאחדו בכינוס 'מלכי רבנן' בראשות מרגן ורבנן גדולי ישראל שליט"א • ביום רביעי א' אדר הבעל"ט, יתכנסו אלפי הלומדים תחת קורת גג אחת להכריז בקול צלול: "אשרי מי שעמלו בתורה"

מעמד של הרמת קרן התורה זה ייערך בראשותם ובפאר נוכחותם של מרגן ורבנן גדולי הדור שליט"א, אשר למרות משא הדור המוטל על שכמם, יפנו מזמנם היקר כדי להגיע ולחזק את ידיהם של אלפי הלומדים. בהשתתפותם של מרגן הגר"ד לנדו שליט"א ומרגן הגרמ"ה הירש שליט"א מרגן ורבנן גדולי התורה וראשי רבני הישיבה שליט"א.

בשל גודלה העצום של הישיבה בבתי מדרש הרבים, לא נזדמן עד כה מעמד איחוד שכזה. כעת, בעזרת ה', עתיד להיווצר המראה המרהיב של כרבבת בני תורה המהווים חטיבה אחת של עמל ודביקות בבורא.

לצד משאות הקודש שיינשאו מפי גדולי ישראל, ישולבו פרקי שירה וזמרה של דבקות והודיה, אשר ירוממו את הנפשות ויתרבה כבוד התורה בעולם כולו.

למען הסדר הטוב, הועמד מערך הסעות רחב היקף ותקדימי בהיקפו שיצא מכל ריכוזי בתי המדרש של הישיבה, על מנת שיוכלו האלפים להשתתף במעמד כביר ומרומם זה.

יהי רצון שיהא המעמד לזכות ולחיזוק עבור כלל לומדי התורה, להרמת קרנה של תורה ולקידוש שם שמיים בעולם.

ישיבת מיר המעטירה, ממלכת התורה נערכת למעמד נשגב של הרמת קרן התורה ולומדיה. הכינוס, שנקבע לשם ולתפילה תחת הכותרת "מלכי רבנן", נועד להציב על נס את יקר תפארתם של עמלי התורה, אלו הממיתים עצמם באוהלה של תורה יומם וליל ומקיימים את העולם בהבל פיהם.

לראשונה מאז הונחה אבן הפינה לישיבה בעירית מיר בשנת תקע"ז - יתאחדו כלל בתי המדרש, הסניפים והחבורות לכינוס אחד שכולו קידוש שם שמיים.

"מאן מלכי - רבנן" המסר המרכזי שיהדהד בין כותלי היכל ה"ארנה" בירושלים בראש חודש אדר, הוא יסוד קיומנו: הוקרת בני התורה כ"מלכים" האמיתיים של עם ישראל, כמאמר חז"ל "מאן מלכי רבנן!". דווקא בעת שבה כבוד התורה נרמס בחוץ, חובת השעה היא להתכנס יחד, רבבת עמלי תורה, ולהכריז כי אין לנו שיוור רק התורה הזאת.

בתקופה שבה רוחות חוץ מנשבות ומנסות להמעט חלילה בערכה של תורה, ובעת אשר נשמעים בראש כל חוצות קולות התוהים "מאי אהנו לן רבנן", מתעתדת ממלכת התורה,

נְעִמְדָה לְהוֹזֵן בְּתַרְוֵינוּ
בְּמִיֻּלְיֵינוּ יִקְוֶה רֵינוּ

הגאון רבי מתתיהו הכהן כ"ץ זצ"ל ראש ישיבת 'בנין עולם' ככלות השלושים להסתלקותו

בוצין בוצין מקטפיה

עיני הבדולח של מרן ראש הישיבה הגאון החסיד רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל צפו למרחוק. עוד בהיות נכדו – לימים מרן ראש הישיבה, הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל – צעיר לימים, ביקש הגרא"י מרבי מתתיהו (וכן מהגאון רבי חיים קמיל זצ"ל) לקבוע עמו חברותא.

באותה שעה התבטא הגרא"י באוזני רבי מתתיהו בביטוי מופלא על כוחותיו של נכדו הצעיר: "יש לו לנתן ראש כמו 'סמובר' (מיחס) של מים רותחים; כשפותחים בו חרץ צר – מיד מתפרץ מתוכו זרם אדיר של קיטור. באמת, בהבנה הוא כבר היום מצוין, ומלבד כישרונותיו הברוכים הוא מתמיד עצום היושב ולומד בין שתיים-עשרה לארבע-עשרה שעות ביממה. הוא אינו צריך לעצמו מאומה, וגם כסף אינו צריך".

בהמשך דבריו חזה הסבא הגדול את עתידו של הנכד: "לדעתי הוא יתחתן עם בת של ראש ישיבה, ואף לאחר החתונה ימשיך ללמוד בהתמדה, עד כי בגיל שלושים יהיה הוא בעצמו ראש ישיבה" (בכ"ל נפשך עמ' 89).

לימים, סח רבי מתתיהו באוזני מרן רה"י הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל את חזותו של הגרא"י, כי רבינו עתיד להיות "ראש ישיבה" כבר בגיל שלושים. הגיב רבי נחום ואמר: "בוודאי שהסבא צדק! הלא אתה יודע את פעולותיו בישיבה".

חברותא עם גדולי עולם

זכה רבי מתתיהו למה שלא זכו רבים, והיה החברותא הקבוע של מרן ראש הישיבה הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל במשך עשר שנים תמימות. שבע שנים למדו יחדיו בהיכל הישיבה, ושלוש שנים נוספות המשיך ללמוד עמו בביתו של רבי נחום לעת חולשתו.

היה זה מחזה מרהיב עין לראותם רוכנים על הגמרא, מלבנים סוגיות עמוקות ומכינים יחדיו את השיעורים הכלליים שהרעידו את עולם הישיבות. רבי מתתיהו היה ממעתיקי השמועה המובהקים, ורבים מהחידושים שנאמרו לאחר מכן בשיעור, לובנו וצורפו בכור המבחן של אותה חברותא מופלאה. מרן הגר"י זצ"ל אף התבטא כלפיו בהערכה נדירה וראה בו שותף מלא לעמל התורה.

הוא תיאר ברטט את ראש השנה של שנת תשמ"ב, כאשר נכנס לחדרו של רבי נחום לאחל "שנה טובה". אף שרבי נחום כבר התקשה בדיבור, העיד רבי מתתיהו כי ראה בעיניו הטהורות של רבו את ההבנה העמוקה ואת הברכה המושפעת, ומבט זה ליווה אותו כל חייו.

פעם אחת, בשנת תשמ"א, אמר לו רבי נחום משפט מסתורי: "מען דארף זיך געזעגענען" (צריכים להיפרד). רבי מתתיהו נחרד, שכן בדיוק באותו זמן נפטרו שני חברותא אחרים של רבי נחום, אך לימים הבין שרבי נחום רמז על עצמו, שכבר חש את הפרידה הקרבה מעלמא הדין.

בעיצומם של ימי החנוכה, ימי האורה וההלל, כבה הנר המערבי בהיכלה של תורה. נסתלק לבית עולמו הגאון הגדול רבי מתתיהו הכהן כ"ץ זצ"ל, מפארי גידולי ישיבת מיר וממעתיקי השמועה, אשר דבקה נפשו באהלה של תורה למעלה מיוכל שנים במסירות נפש מופלאה.

ראשית דרכו בקודש הייתה בהיכלה של ישיבת פוניבז' המעטירה, שם ינק את תורתו מרבתי הגדולים ובראשם מרן הגאון רבי דוד פוברסקי זצ"ל. אולם נפשו השוקקה לא ידעה שובע, ובתחילת שנת תשכ"א קבע את משכנו בישיבת מיר המעטירה בירושלים. מאז ועד יומו האחרון, לא פסק פיו מגירסא.

מרן ראש הישיבה הגאון החסיד רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, שהיה ידוע בטביעות עינו החדה, הבחין מיד בכלי חמדה זה וחיבבו עד למאוד. קשר אמיץ של תורה נרקם בין ראש הישיבה לאברך הצעיר. לא אחת נראו השניים כשהם מתפללים בלהט בסוגיות הש"ס. זכור במיוחד הריתחא דאורייתא בסוגיית "שור מועד", כאשר רבי מתתיהו לא חת והקשה בפני ראש הישיבה כי שור מועד נחשב כדבר ש"אינו מצוין" ואין דנים בו בזמן הזה, בעוד הגרא"י בלהט תורתו אחז אחרת. ויכוחים אלו של תורה לשמה, היוו עדות לגדלותו של רבי מתתיהו, שעמד על האמת התורנית שבערה בו גם בפני גדולי הדור.

רבי מתתיהו היה מספר בהתרגשות כיצד תבע ממנו רבו הגרא"י להקפיד ולהתפלל דווקא בהיכל הישיבה, בשל מעלתה העצומה של תפילה ב"מקום תורה". כשניסה רבי מתתיהו לטעון כי המרחק מביתו מכביד וגוזל זמן, ערך עמו הגרא"י חשבון מדוקדק והוכיח לו כי הפרש בין הליכה לבית הכנסת 'זכרון משה' הסמוך לביתו לבין הליכה לישיבה הוא של חמש דקות בלבד, וראוי להשקיע זמן מועט זה כדי לזכות במעלת התפילה בישיבה.

יראת הכבוד שלו כלפי גדולי הישיבה הייתה מופלאה. הוא סיפר כיצד הקפיד להיכנס לשיעוריו של מרן ראש הישיבה הגאון רבי בייניש פינקל זצ"ל, גם בתקופות שרבים מיעטו להיכנס, משום שקיבל מרבו הגרא"י שרבי בייניש "אומר טוב את הפשט" ומעמיד את הסוגיה על בוריה בהירות מיוחדת.

בשיח תורני בהיכל הישיבה: מימין לשמאל: הגאון רבי מתתיהו כ"ץ זצ"ל; הגאון רבי חיים קמיל זצ"ל; במרכז – מרן ראש הישיבה הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל; וקיצוני משמאל – יבדלחט"א הגאון רבי יהושע חזן שליט"א.

על הגאון רבי חיים קמיל זצ"ל, שבראשית דרכו בסלבודקה לא היה בין הכישרוניים, אך מכוח התמדה ודבקות, ובהוראת הגרא"י שנשאר בישיבת מיר ולא הלך לכהן בישיבה אחרת, זכה להתעלות למדרגות עצומות של קדושה ותורה.

מלבד גאונותו העצומה, היה רבי מתתיהו "צדיק נסתר" במידותיו, עניו ושפל ברוך, המדקדק בהלכה כחוט השערה ומיוחד בשמירת הלשון. גם כאשר עמד בראשות ישיבת 'בנין עולם' והעמיד תלמידים הרבה, נותר בפשטותו ובצניעותו.

עם הסתלקותו, אבדה לישיבת מיר ולעולם התורה דמות הוד קדומים, שריד לדור דעה שכל ימיו היו מקשה אחת של תורה, עבודה ויראת שמים טהורה. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

יישר כח לידידינו הרב חיים לייב פרוצוביץ שליט"א על סייעו בעריכת המאמר תשוח"ח לו.

הגרא"י, שחפץ ביקרו בישיבה, הבטיח לו כי ישלים לו סכום זה מ"החלוקה" ובלבד שיישאר בין כותלי ישיבת מיר.

באחת ההזדמנויות, ביקש ממנו ראש הישיבה לאכול ארוחת צהריים בישיבה, כדי למנוע ביטול תורה של הליכה לבית וחזרה. רבי מתתיהו סירב בתחילה מחמת שהיה "שנה ראשונה", אך כשהחלה רעייתו לעבוד, הסכים להצעה שכן הבית היה ריק. או אז הפתיעו הגרא"י ואמו: "אם אתה נשאר רק בגלל שזה נוח לך - איני משלם על כך תוספת...". לימד אותו רבנו, כי עמל התורה דורש הקרבה, ורק כאשר הוויתור מגיע מתוך מסירות נפש, יש לו את הערך העליון.

מידת האמת הייתה נר לרגליו. מעשה היה והאחראי על שמירת הסדרים בישיבה לא רשם את נוכחותו באחת השעות. כשהעיר לו הגרא"י על כך, לא ויתר רבי מתתיהו על האמת ועמד על כך שנכח בבית המדרש באותה שעה, כי ידע ש"שפת אמת תכון לעד".

רבי מתתיהו היה סמל לדור דעה. הוא ידע לספר על גדולי עולם מזווית אישית ומיוחדת, כמו הסיפור

רבי מתתיהו הסביר כי כוונתו של רבי נחום הייתה לחבורה שעמד רבינו בראשה באותם ימים, בה היה מוסר אחד מבני החבורה 'חבורה' מידי שבוע, ובכל סוגיה היה לו לרבינו מה לומר ולהוסיף כדי לעודד ולרומם את בני החבורה. בזה לימדו רבי נחום, כי "ראש ישיבה" אינו דווקא התואר הרשמי או החותם על מכתבי הישיבה, אלא מי שבפועל מגדל, מצמיח ומרומם את הבחורים - ואם כן, הרי הוא כבר "ראש ישיבה" (בכל נפשך עמ' 137).

לא המדרש עיקר אלא המעשה

סמל ומופת היה רבי מתתיהו ליושר ולמסירות לתורה. מסופר, כי בימי בחרותו הוצעה לו משרה תורנית נכבדה בשכר גבוה, אך מרן הגרא"י שחפץ ביקרו בישיבה, ביקש ממנו להישאר בין כותלי מיר. סיפור מופלא המלמד על דבקותו באמת ועל חינוכו של הגרא"י פינקל זצ"ל, סופר על ידו: באותם ימים, הוצע לרבי מתתיהו משרה תורנית בכולל אחר, בשכר גבוה של כ-300 לירות. מרן

מכתבי רבותינו

"ואף מעשי אמריקה נכתבין בספר - ועלינו לתת דין וחשבון בעד כל מפעלינו... מדוע לא תקבע עתים ללמוד מוסר, כמו ספר מסילת ישרים, וספר ראשית חכמה, ויתר ספרי מוסר המובהקים"

מכתב נפלא שכתב מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוויץ זצ"ל לבן אחיו שהלך לגור באמריקה של אז (דעת חכמה ומוסר חלק ג - מכתבים מכתב רנד), עצות לבל לשקוע ביון מצולה, ומוכיח אותו שילמד מוסר 'ואף מעשי אמריקה נכתבין בספר' וזה לשונו:

חיי האדם. ומה נעשה ביום שידובר בו לתת חשבון. בדקדוק נורא על כל מפעלינו. וראה לעמוד חזק כחומה, לבל תטבע ברפש וטיט מזוהמת, חסרון הנורא השורר סביבך תמיד. ועל מי בטחת כי בחרת לך חיים כאלה. בטח תמחול לי על כל דברי הקשים. כי מאוד תדאב לבי, מדי זכרי כי נדדת לארץ רחוקה כל כך, ר"ל רחוק מכל מחמדינו. דודך אוהבך בלו"ג וזוכר אותך תמיד לשמוע ממך רק טוב...

אשר תבלה חייך בהבלים ושטות, הנאה תאוה וכבוד של כזב, מדוע לא תקבע עתים ללמוד מוסר, כמו ספר מסלת ישרים, וספר ראשית חכמה, ויתר ספרי מוסר המובהקים. ודע לך יקירי, כי אם לא על זאת, אין לי אף זמן ופנאי לבלות עמך בכתובים. כידוע לך, כי עמוס אני בעבודה רבה מאוד, ובכל זה אני גוזל עתותי אך ורק לבל נפרד איש מרעהו בדעותינו, ואף לא במעשינו, ואם לא זאת למה לי זאת. חוס נא על עצמך ועל נפשך. וזכור נא את בוראך בכל מקום שאתה נמצא. זכור נא כמה ימי

"שלום רב לך אהובי יקירי..."

אמהר בתשובתי זאת, להודיעך ולהוכיחך על פניך, לבל תשקע ח"ו ביון מצולה, עד שלא תוכל ח"ו לחזור זכור נא יקירי על ענין אם אסק שמים שם אתה (תהלים קלט, ח). ואנה מפניך אברח (שם שם ז). זכור נא ובל תשכח כי הכל ישנתה ויתבלה, וה' הוא חי וקים. וכל האומר הקדוש ברוך הוא וותרן וכו' (ב"ק נ א). "ואף מעשי אמריקה נכתבין בספר". ועלינו לתת דין וחשבון בעד כל מפעלינו. ומי התיר לך, ומי פרק ממך עול מלכות שמים,

